

8. DIFERÈNCIES SOCIALS

8.1. Diferències en funció de variables sociodemogràfiques clau

En la comprensió, la interpretació i les actituds vers la informació trobem claus compartides i molt difoses en el conjunt de la població, però també diferències —en alguns casos significatives— en funció de variables sociodemogràfiques. La recerca ha posat en evidència que aquestes diferències són menys nombroses que en altres casos, però cal assenyalar-ne de destacades:

- 1. La cerca d'informació per Internet esdevé cada cop una pràctica més estesa en el conjunt de la població, especialment entre el grup de 25-45 anys, que mostra una tendència més gran a fer-ho de manera regular; s'ha de tenir en compte que Internet permet la cerca activa en funció de la rellevància, la qual cosa facilita un major processament de la informació. També cal assenyalar que és en aquest grup d'edat on trobem actituds més crítiques vers la informació que proporcionen els noticiaris de ràdio i televisió.**
- 2. El criteri de rellevància personal en la selecció de la informació és central en tots els grups d'edat, sense diferència de sexe ni de nivell de formació.**
- 3. Les qüestions relatives a alimentació i salut adquireixen una gran rellevància personal per a les persones responsables de l'alimentació amb fills.**
- 4. Les qüestions relatives a alimentació i salut adquireixen una gran rellevància personal per a les persones grans.**
- 5. El criteri de rellevància social en la selecció de la informació sembla tenir un pes superior en els homes i en els qui tenen un nivell de formació superior.**

Més enllà d'aquestes observacions generals, no es pot parlar amb seguretat de diferències marcades per grups de població. Aquest fet es relaciona també amb la naturalesa de la qüestió que tractem: no és un estudi *situacional*, descriptiu d'actituds i representacions, sinó de processos d'informació i aprenentatge, en el qual les diferències es minimitzen però prenen rellevància els factors que hem anat descrivint al llarg de l'informe.

8.2. El cas de persones amb necessitats alimentàries especials

Cal fer referència a la situació que travessen les persones amb necessitats alimentàries especials: diabètiques, celíaques, al·lèrgiques o intolerants alimentàries; les actituds i estratègies d'aquestes persones davant la informació són, evidentment, les mateixes que les de la resta de la població. Ara bé, com que es tracta de qüestions alimentàries particularment rellevants per a elles, interessava conèixer els processos d'aprenentatge i d'integració de nova informació sobre aquestes qüestions i, també, quina valoració feien de la informació disponible i de la manera de comunicar-la.

Pel que fa a la informació i el coneixement, **cal assenyalar que les associacions semblen complir una paper molt destacat en aquest sentit.** Efectivament, aquells informadors que han declarat ser-ne membres han expressat satisfacció per la informació que n'havien rebut i consideraven tenir

coneixements adequats —o com a mínim suficients—, la qual cosa no impedia que també poguessin buscar informació per altres vies: llibres, revistes i Internet bàsicament. La informació que declaraven haver rebut a través de la ràdio o la televisió era més aviat percebuda escassa o redundant: “no ens expliquen res que no sapiguem ja”.

Ara bé, altres informadors declaraven no pertànyer a cap associació o haver-hi pertangut en el passat i haver-ne sortit; aquests casos demostren més mancances i manifesten haver rebut informació insuficient per part de l'equip mèdic que els tractava^{222, 223}.

Malgrat que la diabetis és una malaltia força coneguda actualment, no passa el mateix amb la celiaquia, motiu pel qual els entrevistats manifesten patir una certa incomprensió causada per aquest desconeixement²²⁴; per això reclamen que s'informi més i millor el conjunt de la població. Consideren que el tractament que se'n fa als mitjans de comunicació de masses és insuficient, tant per conscienciar la població no afectada com per ajudar els qui la pateixen²²⁵. Entre les persones entrevistades cap no havia vist els fulletons elaborats per l'Administració sobre la celiaquia, en canvi sí que hi havien trobat informació/publicitat comercial²²⁶. Cal assenyalar, amb tot, que el fet de patir aquesta malaltia no suposa un interès superior al de la resta de la població per altres qüestions alimentàries; en conseqüència, una entrevistada declara no tenir cap interès en l'etiquetatge dels productes, llevat de mirar si contenen gluten o no²²⁷: el criteri de rellevància personal, doncs, està clar i és determinant a l'hora d'atendre la informació.

En qualsevol cas, quan es pateix una disfunció com les comentades, la receptivitat davant la informació que es rep és alta i també ho és la disposició a buscar-ne de forma activa. Les fonts d'informació bàsica són llibres, revistes i, cada cop més, Internet²²⁸; però —com passa sempre— fins i tot la informació relacionada amb la malaltia pròpia, quan no es percep rellevant, es desestima. Qualsevol informació sobre un trastorn propi atreu l'atenció, però es processa mínimament, és a dir, no s'aprofundeix ni s'interioritza fins a esdevenir coneixement, ni genera la necessitat de saber-ne més, de cercar més informació²²⁹.

²²² “En matèria alimentària en els ambulatoris no et donen una pauta a seguir. Nosaltres la vam haver de reclamar. No ens van dir una sèrie de coses que cal saber, i el resultat va ser una hipoglucèmia, que encara no sé com no va esdevenir un coma. El meu pare va estar una setmana a l'hospital, i a partir d'això ens van donar aquest full de ruta d'alimentació. Però clar, abans, si no ho saps... Això del peu del diabètic, si no ho saps, fins que t'hi trobes... ningú no ens va dir res, ni el podòleg” (Home, 26 anys)

²²³ “Als meus pares, els metges no els expliquen res. Ells farien cas del metge, la gent gran fa cas del metge. Però és que no els expliquen res. Es limiten a dir que poden menjar quatre coses, i d'aquí no en sortim” (Dona, 40 anys)

²²⁴ “Jo vaig a menjar a alguns llocs, on de vegades fins i tot se'n riuen, com pensant: i a tu que t'importa si està fet amb farina o no? No entenen que no és un caprici, la major part de gent no té ni idea que existeix aquesta malaltia. Això és amb el que jo em trobo, se sorprenden molt, i si vaig de campaments, perquè sóc monitora, la primera conversa del sopar és explicar per què menjo diferent. I a la conversa hi sóc sempre jo explicant que sóc celíaca. Encara que els soni una mica, de fet no en saben, no en tenen ni idea” (Dona, 25 anys)

²²⁵ “En els mitjans de comunicació he vist programes molt de tant en tant. A mi personalment em sembla perfecte que s'informi, però se n'hauria de parlar més en programes generals, sobretot per a les mares, que al principi es tornen boges, pensen que no se'n sortiran, perquè els metges els ho posen molt negre, les espanten molt” (Home, 35 anys)

²²⁶ “D'informació institucional no n'he vist, ni al CAP ni enlloc. Però vaig trobar un fulletó al McDonald's, i és molt curiós, perquè allí tot són hamburgueses, però han fet un fulletó molt bonic d'aliments sense gluten, dient que són amb els celíacs, tot i que l'única cosa que podem menjar és amanida, gelat i patates fregides. Però bé, està bé, jo hi vaig perquè puc menjar allí. El cas és que estaria molt bé que hi haguessin més coses d'aquestes” (Dona, 25 anys)

²²⁷ “Les explicacions nutricionals i aquestes coses no m'interessen en absolut. Si apareixen no m'hi fixo. Jo penso que perquè no mengis gluten no ets diferent de les altres persones, substitueixes una cosa per una altra i ja està. Jo penso que qualsevol persona que no sigui celíaca tampoc no es mira tant aquestes coses” (Dona, 23 anys)

²²⁸ “A part d'obtenir informació dels metges, jo he trobat informació sobre la diabetis a Internet, també llegeixo revistes que em passen, que trobo...” (Dona, 40 anys)

²²⁹ “Una cosa que he escoltat així a pinzellades, perquè no m'interessa... no m'interessa perquè no ho sabria utilitzar, és el tema d'aquesta nova insulina que han tret. Però no ho he llegit, perquè no ho sabré fer... llavors, com que no ho sabré fer, no m'ha cridat l'atenció, no he buscat més informació. Ho vaig llegir en un d'aquests diaris gratuïts, no recordo quin” (Dona, 40 anys)